

RAPPORT

Motståndskraft i bankernas likviditetsreserver och säkerhetsmassor

8 november 2024

Dnr 24–28749

Innehåll

Sammanfattning	3
Introduktion.....	5
Bakgrund och syfte	5
Data	6
Motståndskraft i bankernas likviditetsreserver	7
Bankernas likviditetsreserver	7
Stresstest likviditetsreserv.....	11
Motståndskraft i bankernas säkerhetsmassor.....	16
Bankernas säkerhetsmassor.....	16
Stresstest säkerhetsmassa	18
Slutsatser	22
Motståndskraft i bankernas likviditetsreserver	22
Motståndskraft i bankernas säkerhetsmassor	22
Avslutande kommentar	23
Bilaga 1	24
Urval institut	24

Finansinspektionen
Box 7821, 103 97 Stockholm
Besöksadress Brunnsgatan 3
Telefon +46 8 408 980 00
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Sammanfattning

Svenska banker har en god motståndskraft mot både stora värdeminskningar i sina likviditetsreserver och stora prisfall på tillgångar i sina säkerhetsmassor, visar Finansinspektionens (FI) stresstester.

Såväl finansieringsproblem som brist på likviditet kan medföra allvarliga konsekvenser för både enskilda banker och hela det finansiella systemet. Regelverket kräver därför att bankerna ska hålla tillräckligt stora likviditetsreserver med hög kreditkvalitet för att hantera ekonomiska chocker och marknadsvolatilitet. På finansieringssidan finns också krav för säkerställda obligationer, som är en viktig finansieringskälla för svenska banker. Dessa regler innebär att bankerna ska hålla tillgångar avskilda från bankens övriga tillgångar i en så kallad säkerhetsmassa. Innehavaren av en säkerställd obligation har, utöver fordran på banken, en särskild förmånsrätt i säkerhetsmassan.

I denna analys tittar vi närmare på hur värdet av de svenska bankernas (i fortsättningen banker eller institut) likviditetsreserver, och värdet på tillgångar som ligger till grund för bankernas utgivning av säkerställda obligationer, förändras i olika stressade lägen. Analysen syftar till att ge en tydligare bild av hur motståndskraften i bankernas likviditetsreserver och säkerhetsmassor kan ändras om det uppstår ett stressat marknadsläge. Stressen är kopplad till någon eller några faktorer, såsom stigande räntor, försämrade marknadsvärden på tillgångar i likviditetsreserven och fallande bostadspriser. Den omfattar dock inte någon bredare marknadsstress.

Analysen av marknadsvärdesförändringar i likviditetsreservens tillgångar omfattar totalt 48 institut. I analysen av prisfall på tillgångar i bankernas säkerhetsmassor ingår samtliga tolv svenska emittentinstitut av säkerställda obligationer.

Motståndskraft i bankernas likviditetsreserver

FI:s stresstester visar att majoriteten av bankerna kan hantera ett prisfall på upp till 60 procent på tillgångar i likviditetsreserven utan att bryta det regulatoriska likviditetstäckningskravet (Liquidity Coverage Ratio, LCR). Den främsta förklaringen till detta är att en stor del av bankernas likviditetsreserver består av värdepapper med låg kreditrisk och kort räntebindningstid. Den korta räntebindningstiden på dessa placeringar gör att de har begränsade ränterisker. Analysen visar även att samtliga banker inom tillsynskategori¹ 1 och 2 klarar att

¹ FI:s indelning i tillsynskategorier enligt promemorian *"Tillsynskategorisering av svenska kreditinstitut och utländska kreditinstituts svenska filialer för 2024"*
<https://www.fi.se/contentassets/9e2a1e10fcc9437f98085ec1975f27ea/tillsynskategorisering-kreditinstitut-filialer-2024.pdf>

upprätthålla LCR-krav i signifikanta valutor vid kraftiga prisfall på tillgångar i likviditetsreserven.

Analysen visar vidare att bankerna i tillsynskategori 1, 2 och 3 i stor utsträckning har minskat ränterisken genom att byta bunden ränta till rörlig ränta via derivat. Mindre banker i tillsynskategori 4 använder däremot inte derivat i lika stor utsträckning.

Det framgår också av analysen att endast cirka 3 procent av tillgångarna² i bankernas totala likviditetsreserver, värderas till upplupet anskaffningsvärde. Värdering till verkligt värde ger en mer rättvisande bild av tillgångarnas faktiska marknadsvärde i bankernas redovisade resultat. Detta blir ännu tydligare i en miljö med volatila räntor eller marknadsförhållanden.

Motståndskraft i bankernas säkerhetsmassor

I FI:s stresstest av bankernas säkerhetsmassor framgår att samtliga banker utom en klarar prisfall på upp till 30 procent, utan att bryta det regulatoriska matchningskravet för övertvärde på två procent. Majoriteten av bankerna klarar kraftiga bostadsprisfall på upp till 50 procent och några banker klarar prisfall på 60 procent eller mer.

När stressen utökas och andelen oreglerade fordringar stressas i kombination med prisfall i säkerhetsmassan, framgår det att bankernas överutrymme att emittera säkerställda obligationer inte påverkas i någon större utsträckning även vid en kraftig ökning (cirka 5 procentenheter) av oreglerade fordringar. De flesta banker klarar prisfall av underliggande säkerheter med upp till 30 procent i kombination med ökade oreglerade krediter.

² Utöver riksbankscertifikat.

Introduktion

Bakgrund och syfte

Svenska banker är beroende av välfungerande marknader och ett högt förtroende hos sina investerare. Finansieringsproblem, som brist på likviditet eller störningar på kreditmarknaderna, kan få allvarliga konsekvenser för både banken själv och hela det finansiella systemet. Säkerställda obligationer är särskilt viktiga för svenska banker, eftersom en stor del av deras tillgångar består av krediter som har lämnats mot säkerhet i bostadsfastigheter. Det finns cirka 2 700 miljarder kronor i utestående säkerställda obligationer vilket motsvarar nästan halva Sveriges bruttonationalprodukt (BNP). Det innebär att den svenska marknaden för säkerställda obligationer är systemviktig för Sverige.

Ett marknadsläge med kraftigt stigande räntor skulle kunna leda till en prisnedgång på bostäder och kommersiella fastigheter. Det skulle minska värdet på tillgångarna i säkerhetsmassan för utställda säkerställda obligationer. Om denna viktiga finansieringskälla skulle begränsas, riskerar bankerna att möta ökade upplåningskostnader och svårigheter att emittera nya obligationer, vilket i sin tur kan leda till en bredare förtroendekris. För att skydda innehavaren av säkerställda obligationer finns regulatoriska krav på tillgångarna i säkerhetsmassan, vilket även bidrar till stabiliteten i bankernas finansiering.

Det är också viktigt att bankerna håller tillräckliga likviditetsreserver av god kvalitet, eftersom de stärker bankernas motståndskraft mot likviditetsstörningar. Det finns därför lagregler om hur stora likviditetsreserver banker ska ha och i vilka tillgångar de ska vara placerade. I en analys av stressade marknadsvärden för de tillgångar som bankerna har i sina likviditetsreserver är löptiden och räntebindningstiden av betydelse. Det beror på att tillgångar med en längre löptid och räntebindningstid generellt är förknippade med en större värdeminskning vid en allmän ränteuppgång.

Med anledning av detta har FI gjort en fördjupad analys för att undersöka dessa följd effekter mer ingående för ett urval institut.³ Analysen är uppdelad i två delar, en del där *tillgångsvärdet i bankernas likviditetsreserver* analyseras och en andra del där *tillgångar i bankernas säkerhetsmassor* (bostadskrediter) analyseras. Båda analyserna utgår från stigande räntor och fallande priser på bostads- och obligationsmarknaden.

³ I november 2023 aviserade FI att vi, genom en fördjupad analys, skulle granska motståndskraften i bankernas likviditetsreserver och säkerhetsmassor i ett urval av cirka 50 banker fördelat på både stora, medelstora och små banker <https://www.fi.se/sv/publicerat/nyheter/2023/fi-granskar-motstandskraften-i-bankernas-likviditetsreserver-och-sakerhetsmassor2/>.

Den fördjupade analysen syftar till att öka förståelsen för hur motståndskraften i bankernas likviditetsreserver och säkerhetsmassor kan ändras vid marknadslägen med stigande räntor, försämrade marknadsvärden på tillgångar i likviditetsreserven och fallande bostadspriser.

I analysens stresstester fokuserade vi på hur bankernas uppfyllande av regulatoriska likviditetskrav, i form av LCR och övervärde (matchningskrav), påverkas om värdet på tillgångarna går ner. Vi har inte applicerat någon bredare marknadsstress i form av marknadsscenarioer, utan tittat isolerat på hur fallande tillgångspriser påverkar bankerna.

Data

Analysen grundar sig på data som vi har begärt in från instituten särskilt till denna analys, samt på data i den periodiska rapporteringen från instituten per det tredje kvartalet 2023. I analysen av bankernas likviditetsreserver, som omfattar 48 banker, samlade vi in information om tillgångarnas löptid och räntebindningstid, samt uppgifter om värdering i den finansiella redovisningen och om instituten säkrat ränterisken i likviditetsreserven via derivat. I analysen av bankernas säkerhetsmassor, som omfattar de tolv institut som har tillstånd att emittera säkerställda obligationer, begärde vi in uppgifter om institutens samtliga tillgångar som är godtagbara som säkerheter för säkerställda obligationer.⁴

⁴ Emittentinstitut av säkerställda obligationer är AB Sveriges Säkerställda obligationer, Borgo AB, Bluestep Bank AB, Danske Hypotek AB, Landshypotek Bank AB, Länsförsäkringar Hypotek AB, Nordea Hypotek AB, Skandiabanken AB, Skandinaviska Enskilda Banken AB, Sparbanken Skåne AB, Stadshypotek AB och Swedbank Hypotek AB.

Motståndskraft i bankernas likviditetsreserver

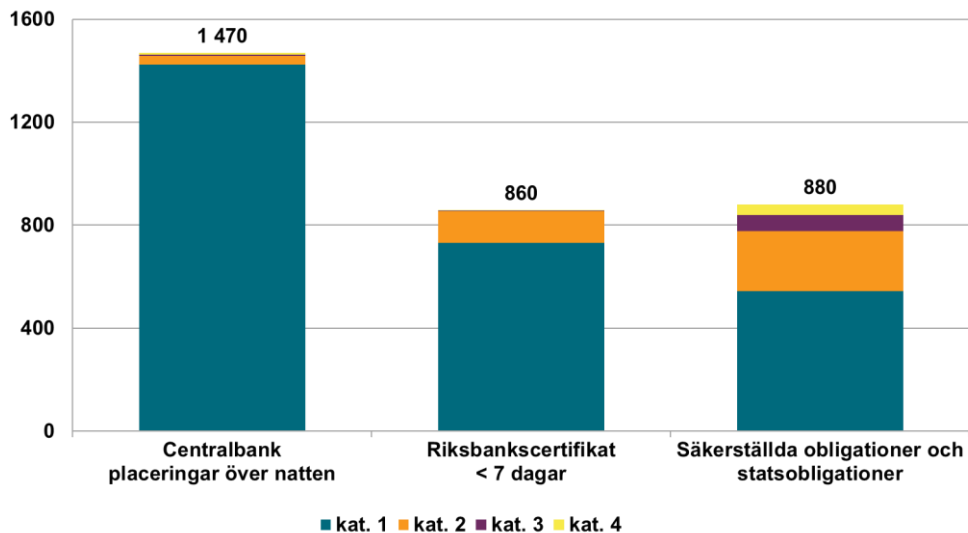
Bankernas likviditetsreserver

För att kunna stå emot finansieringsstörningar är det viktigt att bankerna har tillräckliga likviditetsreserver. De svenska bankerna uppfyller med marginal de krav som finns på likviditetstäckningskvot i totala valutor och i enskilda, signifikanta valutor. I LCR-regelverket definieras krav för vilka tillgångar som tillåts ingå i likviditetsreserven. Tillgångar som är godtagbara ska snabbt kunna omvandlas till kontanter genom att säljas eller pantsättas som säkerheter.

Diagram 1 nedan visar sammansättningen av tillgångar i bankernas likviditetsreserver. I dessa ingår totalt 2 330 miljarder kronor i placeringar hos centralbanker (på konto över natten och i riksbankscertifikat) och 880 miljarder kronor statsobligationer och säkerställda obligationer.

1. Tillgångar i bankernas likviditetsreserver fördelat på tillgångsslag

Miljarder kronor

Källa: FI

Anm.: Beloppen är redovisade till marknadsvärden per 30 september 2023. Beloppen redovisas per tillsynskategori (kat. 1, kat. 2, kat. 3 och kat. 4).

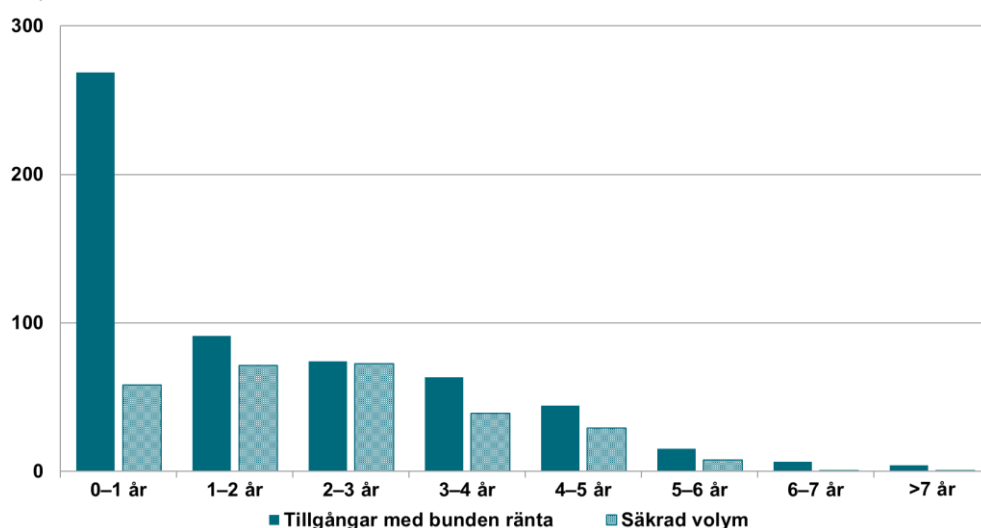
Löptiden på placeringar hos centralbanker är kort, från en dag upp till en vecka, medan löptiden på obligationer oftast är flera år. Den genomsnittliga återstående löptiden för statsobligationer och säkerställda obligationer är cirka 1 år och 8 månader.

Av den totala volymen statsobligationer och säkerställda obligationer som ingår i bankernas likviditetsreserver har cirka 65 procent, motsvarande 570 miljarder kronor, bunden räntebindningstid och resterande 35 procent, motsvarande 310 miljarder kronor, rörlig ränta⁵.

I diagram 2 nedan framgår bankernas innehav av statsobligationer och säkerställda obligationer med fast räntebindning, fördelat på återstående löptid samt andel säkrad volym via derivat, där fast ränta har växlats till rörlig ränta. Tillgångar med fast ränta och förfall inom ett till tre år är säkrade med derivat i relativt stor utsträckning. För tillgångar med löptider på över tre år används derivat i något mindre utsträckning. Obligationer med återstående löptid kortare än ett år är endast delvis säkrade via derivat, cirka 20 procent av obligationer med bunden ränta och en återstående löptid kortare än ett år är säkrade med derivat.

2. Obligationer med bunden ränta fördelade på löptid och andel säkrad volym

Miljarder kronor

Källa: FI.

Större banker med mer komplexa balansräkningar säkrar ofta ränterisken på en aggregerad nivå för hela eller delar av balansräkningen och har inte derivat direkt kopplade till respektive tillgång i likviditetsreserven. Ränterisken kan också säkras utan att använda derivat, genom exempelvis direktmatchning av en tillgång och en skuld. Ränteflöden från en tillgång i bankernas likviditetsreserver kan exempelvis matchas mot en obligation som banken har emitterat.

I den här analysen har vi dock enbart undersökt information om hantering av valuta- och ränterisk via derivat. Det innebär att de gap mellan bunden och rörlig

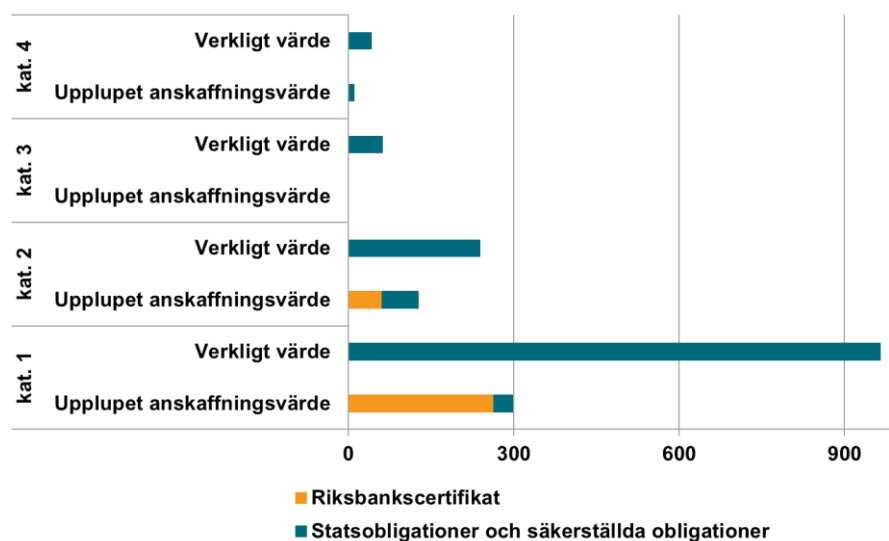
⁵ Rörlig räntebindningstid avser 3 månader eller kortare, så kallade FRN (Floating-Rate Note).

ränta som framgår i diagram 2 ovan, skulle kunna vara räntesäkrade via andra instrument eller värdepapper på bankernas balansräkningar än just derivat.

Bankerna kan redovisa de finansiella tillgångarna i sina likviditetsreserver till verkligt värde eller upplupet anskaffningsvärde i sin finansiella rapportering. Värdering till verkligt värde innebär att värderingen görs till marknadsvärde vid värderingstillfället. Upplupet anskaffningsvärde innebär att redovisningen baseras på anskaffningsvärden med tillämpning av effektivräntemetoden. Värdering av finansiella tillgångar till upplupet anskaffningsvärde skulle kunna innebära att bankerna realiserar stora förluster om de blir tvungna att sälja obligationerna i en situation där det redovisade värdet skiljer sig från marknadsvärdet.⁶

I diagram 3 nedan finns information om värderingsmetoden för tillgångar som ingår i bankernas likviditetsreserver. Majoriteten av tillgångarna redovisas till verkligt värde.

3. Tillgångar i bankernas likviditetsreserver fördelade på värderingsmetod Miljarder kronor

Källa: FI.

Anm.: Diagrammet avser riksbankscertifikat, statsobligationer och säkerställda obligationer i bankernas likviditetsreserver. Tillgodohavanden på konton hos centralbanker ingår inte i sammanställningen. Beloppen redovisas per tillsynskategori (kat. 1, kat. 2, kat. 3 och kat. 4).

⁶ Enligt Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/61 av den 10 oktober 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 när det gäller likviditetstäckningskravet för kreditinstitut (LCR DA), ska likviditetsreserven tas upp till aktuellt marknadsvärde vid beräkning av likviditetsmättet LCR. Det innebär att banker dagligen uppdaterar och beräknar marknadsvärdet för sin totala likviditetsreserv oavsett hur dessa instrument värderas i bankernas balansräkning.

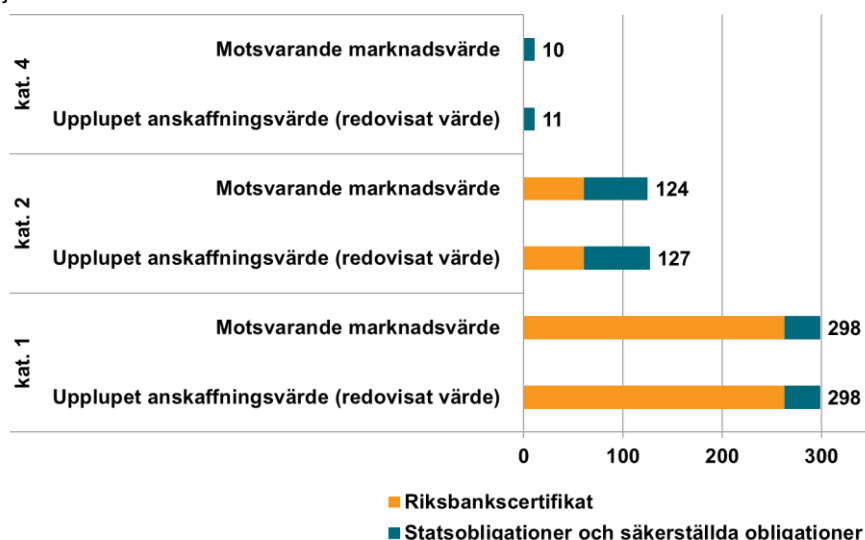
Av bankernas totala likviditetsreserver⁷ på cirka 3 200 miljarder kronor redovisas cirka 430 miljarder kronor (cirka 15 procent) till upplupet anskaffningsvärde. En stor andel av de värdepapper som redovisas till upplupet anskaffningsvärde är riksbankscertifikat, alltså instrument med kort löptid.

I diagram 4 nedan framgår motsvarande verkligt värde för de finansiella instrument som redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Banker i tillsynskategori 3 använder uteslutande verkligt värde som värderingsmetod för tillgångar i likviditetsreserven och är därför inte inkluderade i diagrammet.

Eftersom de värdepapper som redovisas till upplupet anskaffningsvärde till stor del är kortfristiga riksbankscertifikat, har räntefluktuationer liten inverkan på innehavets marknadsvärde. Skillnaden mellan verkligt värde och upplupet anskaffningsvärde är därför närmast obefintlig för samtliga banker.

4. Tillgångar redovisade till upplupet anskaffningsvärde

Miljarder kronor

Källa: FI.

Anm.: Diagrammet avser riksbankscertifikat, statsobligationer och säkerställda obligationer som redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Tillgodohavanden på konton hos centralbanker ingår inte i sammanställningen. Beloppen redovisas per tillsynskategori (kat. 1, kat. 2, kat. 3 och kat. 4).

⁷ Total likviditetsreserv avser tillgodohavanden på konto hos centralbank (placeringar över natten), riksbankscertifikat, statsobligationer och säkerställda obligationer.

Stresstest likviditetsreserv

Antaganden

I stresstesterna gör vi värderingsavdrag för tillgångarnas kreditkvalitet och ränterisk. Värderingsavdrag för kreditrisk och ränterisk är en justering som görs på marknadsvärdet av en obligation. Vi har inte applicerat värderingsavdrag för kreditkvalitet på centralbankstillgångar i något av stresstesterna.

Som exempel får säkerställda obligationer ett mindre avdrag än icke-säkerställda obligationer, eftersom säkerställda obligationer har en lägre risk och påverkas mindre av negativa kreditförändringar än icke-säkerställda obligationer.

Värderingsavdraget för ränterisk baseras på tillgångars räntebindingstider och om instituten har säkrat ränterisken i likviditetsreserven med derivat. Ju längre räntebindingstid en obligation har, desto större blir ränterisken, eftersom priset påverkas mer av förändringar i räntor över tid.

I tabell 1 nedan framgår de värderingsavdrag som FI har använt för kreditrisk i stresstesterna samt en jämförelse med de värderingsavdrag som appliceras i likviditetstäckningskravet för kreditinstitut (LCR DA).⁸ Till dessa avdrag har vi adderat ränteriskavdrag baserat på bankernas andel tillgångar med lång löptid och bunden ränta som inte är säkrad med derivat. De banker som inte har någon ränterisk har inte fått något ytterligare avdrag för ränterisk. De banker som inte har säkrat sin ränterisk fullt ut har fått ytterligare avdrag utöver de värderingsavdrag för kreditrisk som anges nedan, beroende på hur stor ränterisk de har.⁹

Tabell 1. Värderingsavdrag för kreditrisk likviditetsreserv

Procent

Avdrag per tillgångstyp	Stress	Extrem stress	LCR-regelverk
Tillgångar nivå 1 statsobligationer	20	40	0
Tillgångar nivå 1 säkerställda obligationer	25	50	7
Tillgångar nivå 2A	35	70	15
Tillgångar nivå 2B	50–75	90–100	25–50

Källa: FI och Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/61 (LCR DA).

⁸ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/61 av den 10 oktober 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 när det gäller likviditetstäckningskravet för kreditinstitut.

⁹ Ränterisken appliceras baserat på antagandet att räntenivåerna skiftas med tre procentenheter under ”stress” och fyra procentenheter under ”extrem stress”.

Prisfallet för tillgångsvärden som antas i dessa stresstester är kraftigt jämfört med historisk data som finns tillgänglig över prisfall i Sverige. Sannolikheten att ett prisfall av denna dignitet skulle kunna inträffa bedöms därför som låg. Ett marknadsläge där statsobligationer och säkerställda obligationer sjunker i värde med upp till 50 procent skulle vara mycket allvarligt och innebära stora konsekvenser för den finansiella stabiliteten och samhällsekonomin. Effekterna skulle troligen sprida sig och leda till omfattande finansiell oro och ekonomisk nedgång. Vidare kan det diskuteras om det i ett läge där svenska statsobligationer och säkerställda obligationer faller så kraftigt i pris är rimligt att anta att de går att sälja. Vi har dock inte stresstestat bankernas motståndskraft mot ett fullskaligt marknadsscenario utan endast testat hur LCR påverkas vid prisfall på en isolerad variabel i kvoten (likviditetsreserven).

Vid applicering av värderingsavdrag och beräkning av reviderad LCR i stresstesterna har vi endast stressat tillgångarnas marknadsvärden. Vi har inte applicerat några antaganden i analysen om ytterligare stress av kassaflöden än de som redan finns i likviditetsriskmättet LCR.

Utfall

Påverkan på LCR i totala valutor vid "stress"

Av vårt stresstest ("stress") av bankernas likviditetsreserver framgår att samtliga banker inom tillsynskategori 1 till 4 klarar att upprätthålla det regulatoriska LCR-kravet på 100 procent. Sammantaget minskar bankernas likviditetsreserver med cirka 240 miljarder kronor (cirka 8 procent) i denna stress.

Den främsta anledningen till att samtliga banker klarar att upprätthålla LCR-kravet är för att de generellt har stora marginaler till kravet i utgångsläget. En annan anledning är att bankerna har en stor andel tillgångar med hög kreditkvalitet och kort löptid i sina likviditetsreserver, vilka stressas mindre än tillgångar med lägre kreditkvalitet. En tredje anledning är att bankerna, framför allt bankerna inom tillsynskategori 1 men även de inom tillsynskategori 2, har en relativt stor andel centralbankstillgångar i sina likviditetsreserver och de påverkas inte alls i våra stresstester.¹⁰

Påverkan på LCR i totala valutor vid "extrem stress"

Vid en ytterligare ökad stress, vid prisfall "extrem stress" framgår att fyra banker inom tillsynskategori 4 bryter LCR-kravet. Genomsnittlig LCR i totala valutor för dessa fyra banker uppgår efter stress till 87 procent och varierar i intervallet mellan 76 och 96 procent. Den totala värdeminskningen av likviditetsreserven för dessa

¹⁰ Av den totala likviditetsreserven utgör centralbankstillgångar i genomsnitt cirka 80 procent för kategori 1, cirka 40 procent för kategori 2, cirka 8 procent för kategori 3 och cirka 16 procent för kategori 4.

fyra banker sammantaget är cirka 800 miljarder kronor i ”extrem stress”, vilket motsvarar drygt 50 procent av dessa fyra bankers totala likviditetsreserver. Övriga banker klarar att upprätthålla LCR-kravet även vid ”extrem stress”.

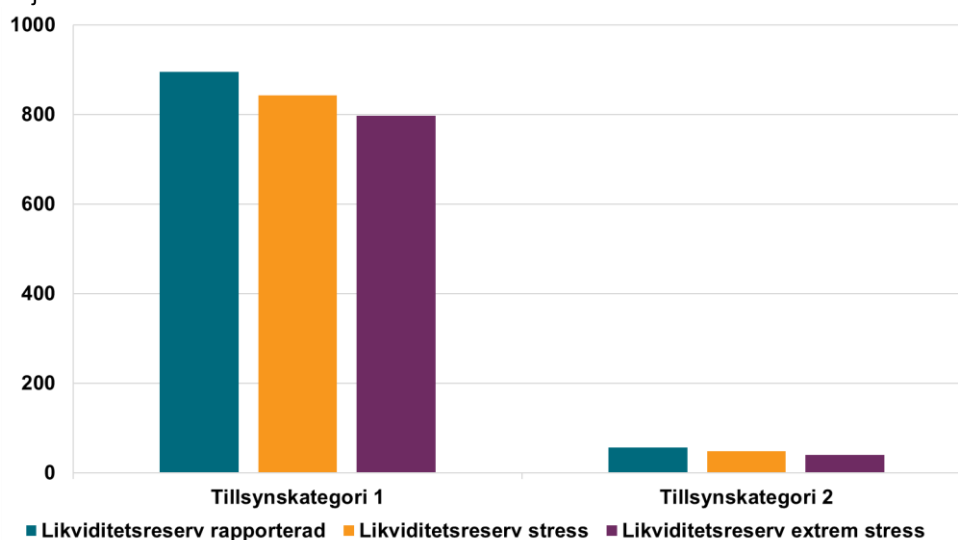
Diagram 5, 6 och 7 nedan visar hur bankernas likviditetsreserver och LCR-kvoter påverkas vid ”stress” respektive ”extrem stress”. Banker i tillsynskategori 1 samt dess likviditetsreserver och LCR-kvoter påverkas i relativt liten utsträckning både under ”stress” och ”extrem stress”. Dessa bankers likviditetsreserver minskar i genomsnitt med cirka 50 miljarder kronor (cirka 6 procent) under ”stress” och med cirka 100 miljarder kronor (cirka 10 procent) under ”extrem stress”.

Banker i tillsynskategori 2, 3 och 4 påverkas mer i båda stresstesten. Men eftersom de flesta banker inom dessa tillsynskategorier har höga ursprungliga LCR-nivåer, har de stora marginaler till LCR-kravet. För bankerna i tillsynskategori 2 minskar likviditetsreserverna vid ”stress” med i genomsnitt cirka 10 miljarder kronor och vid ”extrem stress” med i genomsnitt cirka 20 miljarder kronor.

Banker i tillsynskategori 3 och 4 har i utgångsläget betydligt mindre likviditetsreserver än banker i tillsynskategori 1 och 2. För dessa banker minskar likviditetsreserverna under ”stress” med i genomsnitt 700 miljarder kronor och under ”extrem stress” med i genomsnitt 1,3 miljarder kronor.

5. Påverkan på bankernas likviditetsreserver vid stress och extrem stress

Miljarder kronor

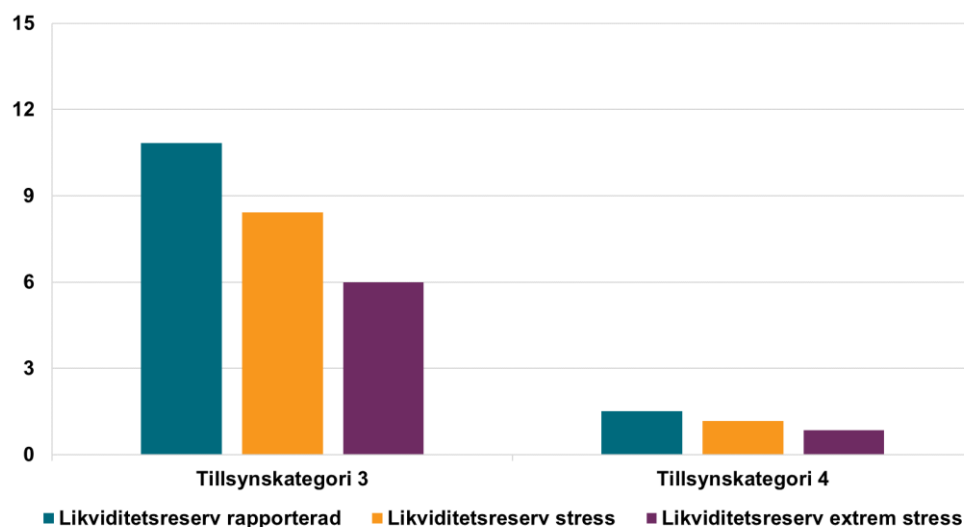

Källa: FI.

Anm.: Beloppet i likviditetsreserven är ett beräknat genomsnitt av bankernas totala likviditetsreserver i respektive tillsynskategori (1 och 2).

6. Påverkan på bankernas likviditetsreserver vid stress och extrem stress

Miljarder kronor

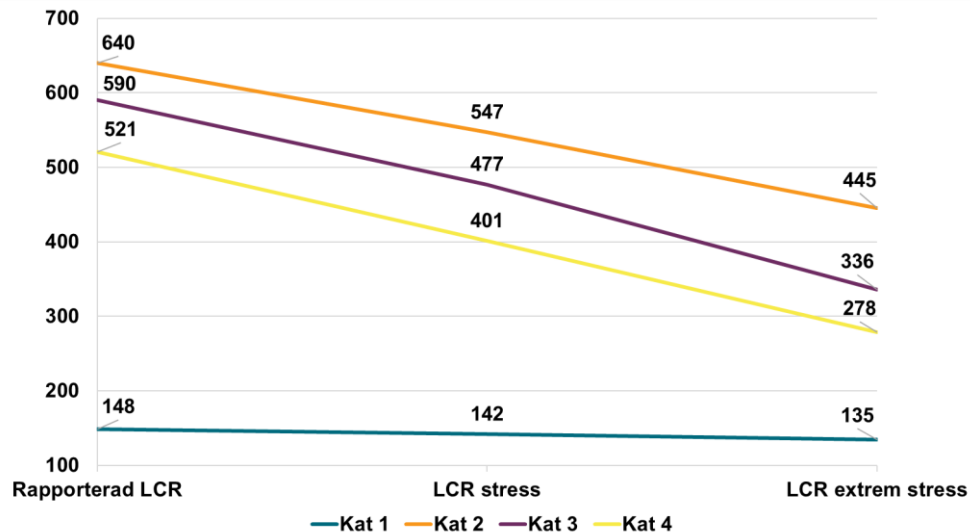

Källa: FI.

Anm.: Beloppet i likviditetsreserven är ett beräknat genomsnitt av bankernas totala likviditetsreserver i respektive tillsynskategori (3 och 4).

7. Påverkan på bankernas LCR-kvot vid stress och extrem stress

Procent

Källa: FI.

Anm.: LCR visas som ett beräknat viktat genomsnitt av bankernas totala LCR-nivåer i respektive tillsynskategori (kat. 1, kat. 2, kat. 3 och kat. 4).

Sammanlagt minskar bankernas likviditetsreserver med cirka 460 miljarder kronor (cirka 14 procent) under ”extrem stress”.

Påverkan på LCR i signifikanta valutor

Det är endast banker i tillsynskategorierna 1 och 2 som omfattas av FI:s pelare 2-krav vad gäller LCR i signifikanta valutor. Analysen visar att bankernas likviditetsreserver i valuta klarar kraftiga marknadsvärdesminskningar. Samtliga banker som har pelare 2-krav i signifikanta valutor klarar de regulatoriska kravnivåerna för LCR både vid ”stress” och ”extrem stress”.¹¹ Den främsta förklaringen till detta är även här att bankerna i utgångsläget har stora marginaler till LCR-kraven, även i signifikanta valutor. Ytterligare en förklaring är, som tidigare nämnts, att bankerna har en stor andel tillgångar med hög kreditkvalitet och kort räntebindningstid i sina likviditetsreserver. Tillgångarna är dessutom risksäkrade i stor utsträckning, vilket gör att det stressade påslaget för ränterisk blir litet eller inget alls.

¹¹ Pelare 2-krav i EUR och USD på 100 procent och i övriga signifikanta valutor 75 procent.

Motståndskraft i bankernas säkerhetsmassor

Bankernas säkerhetsmassor

En säkerställd obligation skiljer sig från andra obligationer eftersom innehavaren utöver fordran på utgivaren även har en särskild förmånsrätt i olika tillgångar i en så kallad säkerhetsmassa. De svenska emittentinstitutens säkerhetsmassor består huvudsakligen av hypotekskrediter, det vill säga krediter som har lämnats mot säkerhet i bostadsfastigheter eller kommersiella fastigheter, men de kan även bestå av offentliga fordringar.¹²

För att garantera att värdet av tillgångarna i säkerhetsmassan överstiger värdet av skulderna, det vill säga de säkerställda obligationerna, ska det nominella värdet av säkerhetsmassan överstiga det nominella värdet av obligationerna med minst två procent. Detta övertvärde kan betraktas som en buffert mot förändringar i säkerhetsmassans värde, exempelvis till följd av en prisnedgång på bostadsmarknaden. Förutom de lagkrav som bankerna behöver uppfylla vad gäller övertvärdet, kräver kreditvärderingsinstitutet¹³ att bankerna ska se till att övertvärdet uppgår till en viss nivå för att de ska behålla nuvarande höga rating. Alla svenska emittentinstitut utom ett har för närvarande det högsta kreditbetyget.

Övertvärdena varierar mellan instituten. Under det tredje kvartalet 2023 var övertvärdena mellan 11 och 189 procent, med ett viktat genomsnitt på 64 procent. Den stora spridningen i övertvärde mellan instituten beror på att de väljer olika strategier för att hantera krediter i säkerhetsmassan. Vissa institut inkluderar samtliga krediter som enligt lagen är kvalificerade att ingå i säkerhetsmassan. Andra institut inkluderar endast den andel av krediterna som behövs för att uppfylla matchningskraven med viss marginal. De håller därmed en andel av de kvalificerade krediterna, som skulle kunna inkluderas, utanför säkerhetsmassan. Övertvärdet behöver alltså inte avgöra institutets utrymme att kunna emittera ytterligare säkerställda obligationer, eftersom det kan finnas kvalificerade tillgångar utanför säkerhetsmassan som institutet kan tillföra.

I diagram 8 nedan visar vi i staplarna till vänster, summan av bankernas tillgångar i säkerhetsmassan jämfört med bankernas utestående volym säkerställda obligationer för det tredje kvartalet 2023. Till höger i diagrammet visas bankernas totala säkerhetsmassa om man inkluderar alla krediter som är kvalificerade att ingå men som inte ingår i utgångsläget. Grön linje visar hur övertvärdet skulle öka, från 64

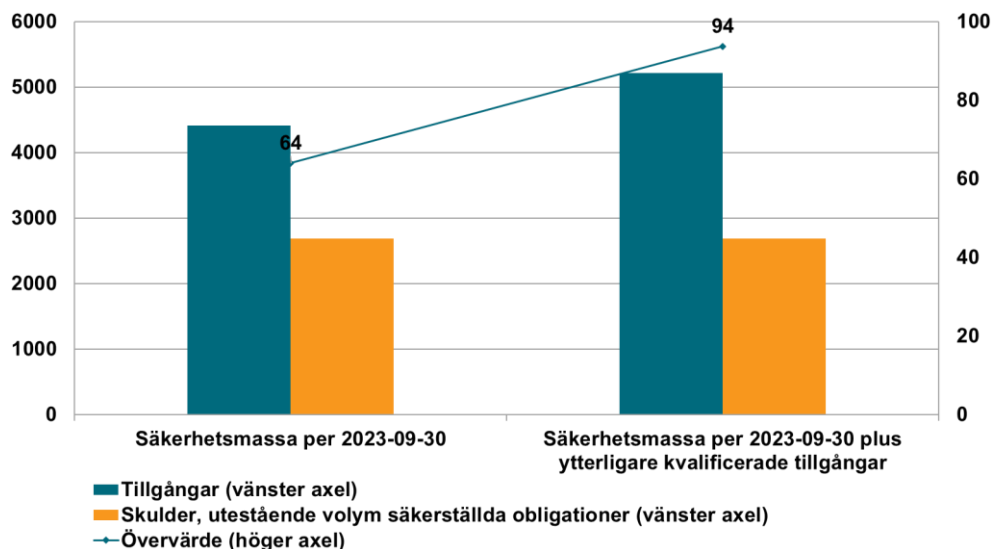
¹² Vilka tillgångar som tillåts i säkerhetsmassan framgår av 3 kap. 1 och 2 §§ lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer (LUSO).

¹³ Moody's, S&P eller Fitch.

procent till 94 procent, om instituten inkluderar samtliga kvalificerade tillgångar i säkerhetsmassan.

8. Tillgångar och övervärde

Miljarder kronor (vänster axel) och procent (höger axel)

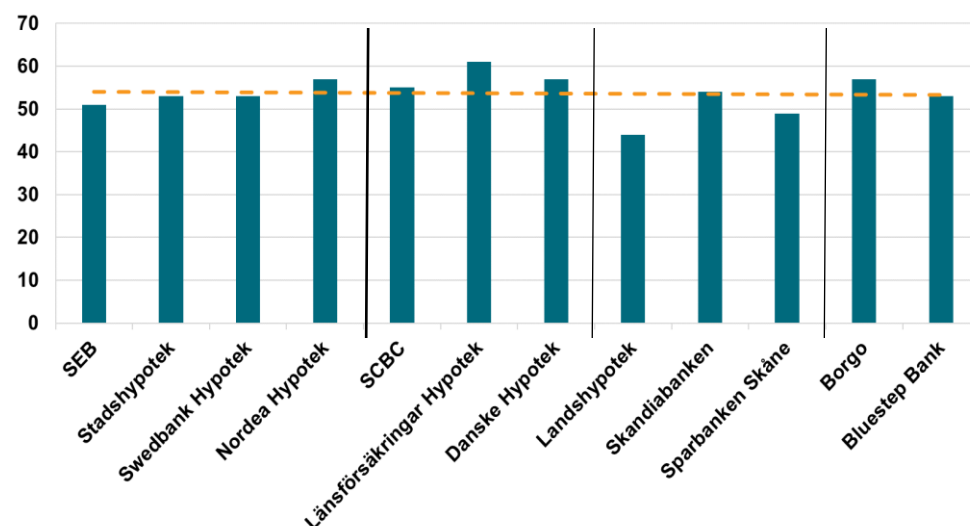

Källa: FI.

Genomsnittlig belåningsgrad för krediterna som ingår i institutens säkerhetsmassor i september 2023 varierar mellan 44 och 61 procent med ett genomsnitt på 54 procent, se diagram 9.

9. Genomsnittlig belåningsgrad per institut

Procent

Källa: FI.

Anm.: Genomsnittlig belåningsgrad för alla krediter i säkerhetsmassan, viktad efter utestående belopp. Orange streckad linje visar genomsnitt för samtliga institut.

En kredit med en fordran som varit oreglerad i 60 dagar eller mer får inte räknas med i säkerhetsmassans värde vid beräkning av matchningskraven. I dagsläget utgör oreglerade krediter en liten andel av institutens säkerhetsmassor. Som ett exempel var den andelen i genomsnitt 1,17 procent i september 2023. Andelen krediter med oreglerade fordringar i institutens säkerhetsmassor ökade under 2023. Nivån gick åter ner under första halvåret 2024, och i juni 2024 utgjordes endast i genomsnitt 0,6 procent av institutens säkerhetsmassor av oreglerade krediter. Utvecklingen av oreglerade fordringar drivs av ett fåtal institut. De flesta institut har inga eller mycket små oreglerade fordringar i säkerhetsmassan.

Stresstest säkerhetsmassa

Antaganden

I FI:s föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2013:1) om säkerställda obligationer framgår att emittentinstituten regelbundet ska testa och analysera hur framtida förändringar i marknadsvärden kan påverka belåningsgraderna, säkerhetsmassans värde och matchningskraven. Dessa stresstester ska omfatta en påverkan på säkerhetsmassan vid sjunkande priser på upp till 30 procent.¹⁴ I våra egna stresstester har vi analyserat större prisfall och även inkluderat uppgifter från datainsamlingen vad gäller ytterligare kvalificerade tillgångar att räkna med i säkerhetsmassan, utöver de krediter som ingår i den befintliga säkerhetsmassan.

I ett första stresstest (stresstest 1) analyserar vi hur bostadsprisfall påverkar belåningsgraderna, säkerhetsmassans värde och det regulatoriska matchningskravet (överbärdet). Stresstestet omfattar sjunkande priser, i en stegrande skala upp till 80 procent.¹⁵ Historiskt har priserna inte fallit så mycket i Sverige under modern tid. Som en jämförelse föll fastighetspriserna med cirka 20 procent under 1990-talskrisen.¹⁶

Eftersom en kredit som har varit oreglerad i över 60 dagar inte får räknas med i säkerhetsmassans värde vid beräkning av matchningskraven, skulle en ökning av oreglerade krediter kunna påverka institutens överbärdet. I ett utökat stresstest (stresstest 2) stressar vi andelen oreglerade fordringar, både separat och i kombination med prisfall i stegrande skala på samma vis som i stresstest 1. Eftersom institut med en högre ursprunglig nivå av oreglerade krediter sannolikt skulle drabbas av en större ökning av andelen oreglerade krediter vid stress, har vi anpassat stressen efter institutens ursprungliga nivåer av andelen krediter i stadie 3,

¹⁴ Kravet på känslighetsanalys framgår av 3 kap. 6 § föreskrifterna om säkerställda obligationer.

¹⁵ Prisfall på 10 procent, 20 procent, 30 procent och så vidare tills bankerna bryter det regulatoriska matchningskravet på två procent.

¹⁶ Källa: SCB, Fastighetsprisindex för permanenta småhus.

så att den blir högre för dessa institut.¹⁷ I genomsnitt har vi applicerat en stress som motsvarar en ökning på 6 procentenheter från institutens ursprungliga nivåer. För institut med lägst andel krediter i stadie 3 har vi applicerat en ökning på motsvarande 4 procentenheter. I stresstestet innebär detta att krediter som varit oreglerade över 60 dagar ökar med totalt 214 miljarder kronor vilket motsvarar cirka 4 procent av institutens totala säkerhetsmassor med samtliga kvalificerade tillgångar inkluderade. Denna summa exkluderas i stresstestet från institutens säkerhetsmassor vid beräkning av matchningskraven. De stressade nivåerna bedöms motsvara en mycket stressad situation. Som en jämförelse ökade andelen nödlidande krediter under finanskrisen 2008–2009 med cirka 1 procentenhet i Sverige.¹⁸

Utfall

Stresstest 1 – prisfall

Vid stresstest av säkerhetsmassan i form av fallande marknadspriser (stresstest 1) påverkas säkerhetsmassans värde, belåningsgrader och övertvärde. Av diagram 10 nedan framgår volymen tillgångar fördelad över olika belåningsgradsintervaller. De gröna staplarna visar fördelningen innan prisfall, de orange vid ett prisfall på 20 procent och de lila ett prisfall på 50 procent. I det högre 70–80 procents-intervallet ingick cirka 2 procent av kreditvolymen i institutens säkerhetsmassor. Den kreditvolym som visas längst till höger, över 80 procent, motsvarar den kreditvolym som faller ur säkerhetsmassan vid ett prisfall av underliggande säkerheter.¹⁹ Vid ett prisfall på 20 procent minskar värdet av institutens säkerhetsmassor med 230 miljarder kronor. Detta motsvarar cirka 5 procent av den totala volymen av kvalificerade tillgångar som i september 2023 var drygt 5 000 miljarder kronor. Vid ett prisfall på 50 procent minskar de kvalificerade tillgångarna med cirka 1 200 miljarder kronor, vilket motsvarar cirka 25 procent av de kvalificerade tillgångarna i säkerhetsmassan.

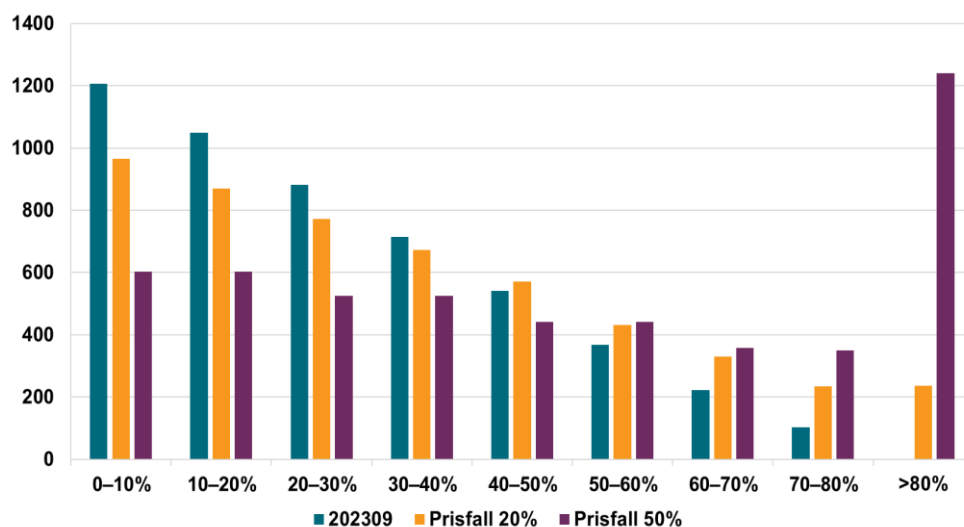
¹⁷ En kredit flyttas till stadie 3 om den anses kreditförsämrad enligt definitionen i bilaga A till IFRS 9. Eftersom vi saknar uppgift om andelen krediter som varit oreglerade i över 60 dagar, har andelen krediter i stadie 3 använts som ursprungsnivå vid beräkningen av stressen.

¹⁸ Källa: Riksbanken, Ekonomisk kommentar nummer 2 2019. Observera att definitionen av nödlidande krediter har förändrats över tid. Det är därmed inte helt jämförbart.

¹⁹ För krediter med säkerhet i bostadsfastighet tillåts en belåningsgrad upp till 80 procent och för krediter med säkerhet i kommersiell fastighet tillåts en belåningsgrad upp till 70 procent.

10. Stresstest 1 – fördelning av belåningsgrader innan och efter prisfall

Miljarder kronor

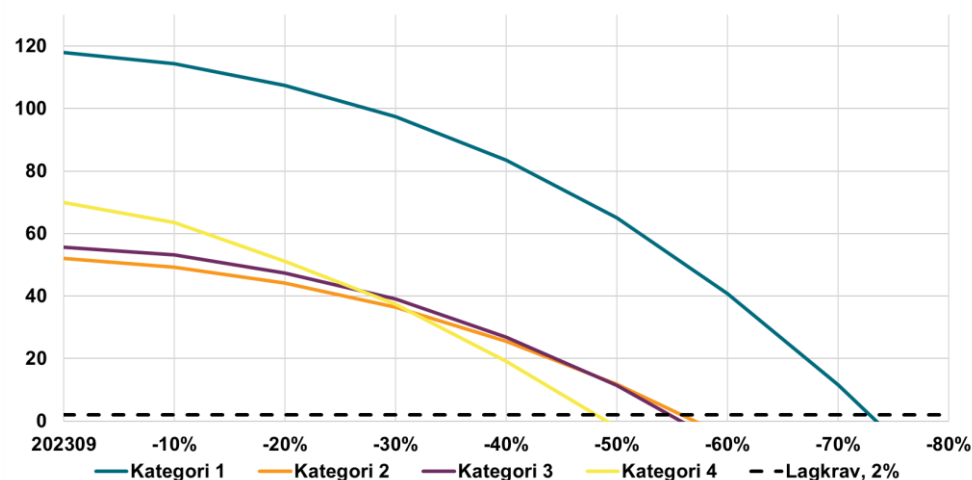
Källa: FI.

Anm.: Avser institutens säkerhetsmassor inklusive övriga kvalificerade tillgångar.

I diagram 11 nedan presenterar vi hur institutens övervärden påverkas vid ett prisfall av underliggande säkerheter i en stegrande skala tills instituten bryter det regulatoriska matchningskravet för övervärde på två procent. Generellt visar institut som tillhör tillsynskategori 1 en starkare motståndskraft mot prisfall än de övriga. Detta beror främst på att instituten i tillsynskategori 1 har ett högre övervärde i utgångsläget, i genomsnitt cirka 120 procent, om samtliga kvalificerade tillgångar inkluderas i säkerhetsmassan.

11. Stresstest 1 – övervärde (procent) vid prisfall

Procent

Källa: FI.

Anm.: Övervärde i procent (y-axel) vid prisfall i stegrande skala (x-axel), genomsnittlig nivå per tillsynskategori.

Samtliga banker inom tillsynskategori 1 och 2 klarar prisfall på upp till 50 procent utan att bryta det regulatoriska matchningskravet på 2 procent. Några banker, inklusive bankerna i tillsynskategori 1, klarar prisfall på över 60 procent utan att bryta kravet. Majoriteten av instituten i tillsynskategori 3 och 4 klarar prisfall på mellan 40 och 60 procent.

I detta fall är det viktigt att notera att vi analyserar en specifik faktor, inte ett generellt scenario av ekonomisk stress. Även om majoriteten av instituten inte bryter de regulatoriska kraven på övervärde i sina säkerhetsmassor vid så stora prisfall som upp till 60 procent, skulle effekterna av ett scenario där bostadspriserna i Sverige faller så pass kraftigt ge omfattande effekter på hela ekonomin, de finansiella marknaderna och banksektorn.

Stresstest 2 – prisfall och ökad andel oreglerade fordringar

I det utökade stresstestet (stresstest 2) där andelen oreglerade fordringar stressas i kombination med prisfall, framgår det att bankernas övervärden inte påverkas i någon större utsträckning av en ökning av andelen oreglerade fordringar. För de flesta banker minskar övervärdet med cirka 5–10 procentenheter vid en ökning av andelen oreglerade fordringar (med i genomsnitt 6 procentenheter). Eftersom samtliga institut har höga ursprungliga nivåer av övervärden, är det inget institut som bryter eller är nära att bryta det regulatoriska kravet. De flesta av bankerna klarar också av ett scenario där andelen krediter med oreglerade fordringar ökar, i kombination med ett prisfall av underliggande säkerheter på 30 procent. Banker i tillsynskategori 1 och 2 klarar det kombinerade stresstestet – vid prisfall på 40 procent eller mer – bättre än banker i tillsynskategori 3 och 4.

Även om värdet på tillgångarna i säkerhetsmassan för säkerställda obligationer skulle minska, och med det även bankernas utrymme att emittera ytterligare säkerställda obligationer, visar stresstesterna att bankerna har en god motståndskraft mot prisfall på bostadspriser. Det skulle därmed krävas stora prisfall – över 30 procent – eller prisfall i kombination med andra händelser som inte har omfattats av denna analys, för att få någon större påverkan på bankernas övervärden. Eftersom kreditvärderingsinstitut även ställer krav på bankerna att övervärdet ska uppgå till en viss nivå för att de ska behålla sin nuvarande rating, finns det dock en risk att en banks rating går ner innan de bryter det regulatoriska kravet på övervärde. Ett försämrat kreditbetyg skulle i sin tur kunna försvåra finansieringen för instituten och bidra till ökade finansieringskostnader.

Slutsatser

Motståndskraft i bankernas likviditetsreserver

Analysen av bankernas likviditetsreserver visar att bankerna generellt har en god motståndskraft mot stora värdeminskningar i likviditetsreserverna. Enligt analysen klarar samtliga banker att upprätthålla LCR-kravet på 100 procent i totala valutor även vid prisfall på upp till 40 procent på tillgångarna. I ”stress” minskar likviditetsreserverna med totalt cirka 240 miljarder kronor, från drygt 3200 miljarder kronor till cirka 2 960 miljarder kronor.

Vid ytterligare ökad stress (”extrem stress”), när marknadsvärdet på obligationer har dragits ner med 50 till 60 procent, bryter fyra mindre banker inom tillsynskategori 4 LCR-kravet. Genomsnittlig LCR i totala valutor för dessa fyra banker uppgår då till 87 procent. Den totala värdeminskningen av likviditetsreserven för de banker som inte kan uppfylla kravet uppgår till knappt 800 miljoner kronor i ”extrem stress”. Det utgör drygt 50 procent av dessa bankers totala likviditetsreserver. I denna stress minskar likviditetsreserverna för samtliga banker med cirka 460 miljarder kronor motsvarande 14 procent.

Analysen visar även att samtliga banker inom tillsynskategori 1 och 2 klarar att upprätthålla LCR-kraven i signifikanta valutor även vid ”extrem stress” på tillgångar i likviditetsreserven.

Vidare framgår att banker i tillsynskategori 1, 2 och 3 har omvandlat sina bundna räntor till rörliga via derivat, vilket innebär att stresstest för ränterisk inte får någon betydande effekt. Utöver riksbankscertifikat värderas endast en mycket liten andel tillgångar med längre löptid till upplupet anskaffningsvärde. Enbart cirka 110 miljarder kronor, vilket motsvarar 3 procent av bankernas totala likviditetsreserver, värderas till upplupet anskaffningsvärde. Den resterande andelen värderas till verkligt värde. Detta är en fördel eftersom värdering till verkligt värde ger en mer rättvisande bild av tillgångarnas faktiska marknadsvärde. Förändringar kan på så sätt ge tidiga signaler på problem inom banken, eftersom tillgångar snabbt kan minska i värde vid marknadssvängningar.

Motståndskraft i bankernas säkerhetsmassor

Sammantaget uppgår emittentinstitutens säkerhetsmassor till cirka 4 400 miljarder kronor. Utöver det håller instituten totalt cirka 800 miljarder kronor i tillgångar som är tillgängliga för att ingå i säkerhetsmassan.

I stresstest av bankernas säkerhetsmassor (stresstest 1) framgår att bankerna generellt har en god motståndskraft mot stora prisfall. Samtliga banker utom en klarar prisfall på upp till 30 procent utan att bryta det regulatoriska

matchningskravet för övervärde på två procent, och utan att de behöver vidta åtgärder för att förbättra matchningen. Majoriteten av bankerna klarar prisfall på upp till 50 procent och några banker klarar prisfall på 60 procent eller mer utan att bryta det regulatoriska matchningskravet.

I det utökade stresstestet (stresstest 2), där andelen oreglerade fordringar stressas i kombination med prisfall, framgår att bankerna generellt inte påverkas i någon större utsträckning om andelen krediter med oreglerade fordringar skulle öka. De flesta banker klarar prisfall av underliggande säkerheter på upp till 30 procent i kombination med ökade oreglerade krediter.

Avslutande kommentar

Analysen visar sammanfattningsvis att bankerna har en god motståndskraft mot både stora värdeminskningar i sina likviditetsreserver och stora prisfall på tillgångar i sina säkerhetsmassor. Genom att hålla tillräckligt stora likviditetsreserver med hög kreditkvalitet och låg ränterisk, har de svenska bankerna en god förmåga att hantera ekonomiska chocker och marknadsvolatilitet.

Samtidigt är det viktigt att notera att analysen är inriktad på enskilda faktorer och inte belyser andra typer av effekter som skulle uppstå vid stora ränterörelser eller prisfall på fastigheter. FI kommer inom ramen för vår tillsyn fortsätta att följa utvecklingen av bankernas likviditetsreserver och de faktorer som kan påverka institutens möjligheter att emittera säkerställda obligationer.

Bilaga 1

Urval institut

I tabell 2 står namnen på samtliga institut som omfattas av analysen av motståndskraft i bankernas likviditetsreserver och säkerhetsmassor, samt bankernas tillsynskategorisering enligt FI:s tillsynskategorisering (1 till 4) av svenska kreditinstitut.

Tabell 2. Urval institut och tillsynskategorisering

Institutnamn	Tillsynskategorisering
Aktiebolaget Svensk Exportkredit	2
Aros Kapital – grupp	4
Avanza – grupp	2
Avida Finans – grupp	4
Bluestep Bank AB – grupp	4
Borgo AB (publ)	4
Brocc Finance – grupp	4
Danske Hypotek AB	3
Froda AB	4
Hoist – grupp	4
ICA Banken AB	4
JAK Medlemsbank	4
Klarna – grupp	2
Kommuninvest – grupp	2
Laholms Sparbank	4
Landshypotek AB – grupp	3
Leksands Sparbank	4
Länsförsäkringar Bank AB – grupp	2
Marginalen (ESCO) – grupp	4
Moank – grupp	4
NOBA Bank Group	3
Nordea Finans Sverige AB	3
Nordea Hypotek Aktiebolag	1
Nordiska kreditmarknadsaktiebolaget – grupp	4
Nordnet – grupp	2
Norion Bank AB	4
Northmill – grupp	4
Nstart AB	4
OK-Q8 Bank AB	4
Qliro AB	4
SBAB Bank AB – grupp	2

Serafim Finans AB – grupp	4
Skandiabanken Aktiebolag	3
Skandinaviska Enskilda Banken – grupp	1
Sparbanken Alingsås AB	4
Sparbanken i Enköping	4
Sparbanken Lidköping AB	4
Sparbanken Nord	4
Sparbanken Skåne AB	3
Sparbanken Syd	4
Svea Bank AB – grupp	4
Svenska Handelsbanken – grupp	1
Swedbank – grupp	1
Sörmlands Sparbank AB	4
Tidaholms Sparbank	4
Toyota Material Handling Commercial Finance AB	4
Ulricehamns Sparbank	4
Varbergs Sparbank AB	4
Westra Wermlands Sparbank	4

Källa: FI:s indelning i tillsynskategorier enligt "Tillsynskategorisering av svenska kreditinstitut och utländska kreditinstituts svenska filialer för 2024".